

อนาคตของสมาคมจีนในประเทศไทย

แสง รัตนมงคลมาศ*

I มูลเหตุของการเกิดสมาคมจีน

ในการพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องอนาคตของสมาคมจีนนี้ จำเป็นต้องทราบถึงความเป็นมาของสมาคมบูรณะที่เสียก่อนว่ามีที่มาอย่างไรบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับมูลเหตุของการที่ทำให้เกิดสมาคมขึ้นมา ทั้งนี้ เพราะการทราบภาระการณ์ย่อมจะสามารถใช้เป็นเครื่องซึ่งแสดงถึงการอุปถัมภ์และแนวโน้มที่จะเป็นไปในอนาคตได้ส่วนหนึ่ง

การที่จะศึกษาถึงมูลเหตุของการเกิดสมาคมจีนขึ้นมาในประเทศไทยนั้น ถ้าจะให้ได้ข้อเท็จจริงอย่างละเอียดและถูกต้องที่สุด จำเป็นต้องมีการสำรวจวิจัยกันอย่างจริงจัง ทั้งในรูปการเก็บข้อมูลจากสถานะและการสืบสานประวัติศาสตร์ ทั้งนี้ เพราะสมาคมจีนในประเทศไทยนี้มีจำนวนมากหลายแบบ หลายชนิด มีระยะเวลาในการขัดข้องแตกต่างกัน ผลของการมีรูปแบบและเวลาค่างกันนี้เอง เป็นเหตุให้เกิดความยากลำบากในการที่จะวิเคราะห์แยกแยะหาปัจจัยที่ทาง ๆ ที่เป็นมูลเหตุของการเกิด อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนจะพยายามศึกษาหาเหตุปัจจัยโดยทั่วไปอย่างกว้าง ๆ ในทันเพื่อเป็นแนวแห่งความรู้และการศึกษาวิจัยต่อไป

ก่อนที่จะกล่าวถึงปัจจัยทั่ว ๆ ที่เป็นมูลเหตุของการเกิดสมาคม ไคร่ขอกล่าวถึงลักษณะสภาพทั่ว ๆ ไป ของสมาคมจีนในประเทศไทยสักเล็กน้อย ตามหลักฐานของกรมตำรวจ ซึ่งเป็นฝ่ายรับจดทะเบียนสมาคม ปรากฏว่ามีสมาคมจีนในประเทศไทยถึง 210 สมาคม ทั้งนี้ในจังหวัดพระนคร—ธนบุรี 128 สมาคม ในส่วนภูมิภาค 82 สมาคม¹ นอกจากสมาคมอยู่ในจังหวัดพระนคร—ธนบุรี ตั้งก่อตัว ถ้าจะจำแนกออกเป็นประเภททั่ว ๆ อย่างกว้าง ๆ แล้วก็อาจแยกได้ดังนี้ คือ

* แสง รัตนมงคลมาศ ร.บ. (ฤกษ์ ๗) ร.ป.ม. (ธรรมศาสตร์) อาจารย์โท สำนักวิชาฯ สถาบันบัณฑิตพัฒนา
บริหารศาสตร์

1 ชาติพัฒนาเอกสารเผยแพร่ 4 (สมาคม) กองกำกับการ ๓ สันติบาล กรมตำรวจนครบาล

2 ชาติพัฒนาเอกสารเผยแพร่ ๔ (ประเทศไทย) กองทะเบียน สำนักงานทะเบียนและบัตร กรมการปกครอง

ก. สมาคมท้องถิ่นและกลุ่มภาษาพูด	25 ประมาณ
ข. สมาคมอาชีพและธุรกิจ	37 ประมาณ
ค. สมาคมศาสนา	22 ประมาณ
ง. สมาคมธรรมชาติ	27 ประมาณ
จ. สมาคมศิษย์เก่า	6 ประมาณ
ฉ. อื่น ๆ	11 ประมาณ

สำหรับสมาคมจีนในส่วนภูมิภาคซึ่งมีอยู่ 82 สมาคมนั้น ส่วนใหญ่เป็นสมาคมรวมชาวจีนในจังหวัด หรืออิฐภูมิ ฯ นอกจากนี้ก็มีสมาคมศาสนา ธรรมชาติ และสมาคมศิษย์เก่า

ตามหลักการของ การรวมกลุ่มเข้ามาเป็นสมาคมนั้น โดยที่ไปสมนาคุณคือศูนย์รวมของกลุ่มบุคคลที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน ตั้งนั้น การรวมกลุ่มเข้ามาเป็นสมาคมจึงขยายให้ถูกเหลือผลให้ญี่ปุ่น คือ การมีผลประโยชน์ร่วมกัน คำว่าผลประโยชน์นี้ อาจจะตีความหมายให้ทั้งในความหมายย่างแอบและความหมายอ้างกว้าง โดยค่ายแบบนั้นมักจะมีความหมายในทางเศรษฐกิจและอ้างกว้างนั้น หมายถึงผลประโยชน์ได้แก่ผู้เข้าร่วมกลุ่มมีอยู่หรือยังได้อ้วนกันอย่างไรก็ตาม ไม่ใช่เป็นกรณีการรวมกลุ่มภายใต้เหตุผลทางเศรษฐกิจหรือเหตุผลอื่น ต่างก็มีความมุ่งหมายอ้างเดียวกันคือ เพื่อช่วยเหลือชึ่งกันและกันในหมู่สมาชิกของตนและขณะเดียวกันก็เพื่อปกป้องสิทธิประโยชน์ของกลุ่มอันอาจจะมีการรุกรานมาจากภายนอก ด้วยเหตุนั้น จึงถือว่าสมาคมเป็นสถาบันทางสังคมอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญมากทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการบริหาร

สำหรับการณ์สมาคมจีนในประเทศไทยนั้น มีนักวิชาการหลายท่านก่อตั่นว่า เป็นสถาบันที่มีอิทธิพลหรือเป็นกลุ่มอิทธิพล (Pressure Group) ที่มีบทบาทแข็งข้นอยู่มากโดยสมควรในสังคมไทย คำจำกัดว่า เป็นคำกล่าวในอดีต ปัจจุบันจะเป็นจริงหรือไม่แค่ไหนเพียงใด และอนาคตจะเป็นอย่างไร คงจะหาคำตอบที่ดูถูกต้องตรงกับข้อเท็จจริงได้ยาก หาก เพราะเหตุการณ์แวดล้อมและระยะเวลาได้เปลี่ยนแปลงไป การที่จะพิจารณาถึงอนาคตของสมาคมจีนจำเป็นต้องพิจารณาถึงสภาพการณ์ที่ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และเหตุการณ์เวคลัคัมที่เกิดขึ้นในอดีตอันเป็นเครื่องส่งเสริมหรือสนับสนุนให้เกิดสมาคมจีนขึ้นมาในประเทศไทย ดังนั้น ในเห็นผู้เขียนเชิงย่อหนาตัวเป็นพิจารณาถึงข้อข้อต่อๆ กัน เช่น กฎเหล็กของการเกิดสมาคมจีนในอดีต เสียงก่อน แล้วจึงหันมาพิจารณาถึงสภาพการณ์ในปัจจุบันในตอนต่อๆ ไป

การมีคุณสมบัติของการรวมกลุ่ม

มีผู้กล่าวว่า “คนจีนไปอยู่ที่ไหนก็ไปตั้งสมาคมอยู่ที่นั่น” คำกล่าวนี้จะเป็นจริงหรือไม่ແค่ำเห็นเพียงใด ผู้เขียนไกร่ขอวิจารณ์ แต่ก่อนที่จะวิจารณ์นั้น ก็จำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจในความหมายของคำกล่าวที่สักเล็กน้อย สมมติว่าถ้าคำกล่าวนี้เป็นจริงย่อมหมายความว่าชาวจีนมีสัมภาระคุณสมบัติของการรวมกลุ่มเป็นอย่างตึ๊ด ซึ่งคุณสมบัติของการรวมกลุ่มนี้เป็นว่าเป็นคุณสมบัติพิเศษ เมื่อเปรียบเทียบกับชาวเอเชียอีกหลายชาติ ทั้งนี้ ปัญหาจึงมีอยู่ว่าคำว่า “กลุ่ม” นั้นมีความหมายลักษณะใดก็สักแค่ไหนเพียงใด และจะตรงรับความหมายของทางฝ่ายตะวันตกหรือไม่ ซึ่งประเด็นนี้จำกัดพิจารณาให้เป็นลำดับแรก ก็ต้องคำว่าก่อนในความหมายของทางตะวันตกเน้นหนักไปในทางผลประโยชน์ร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจแล้ว ก็จะไม่ตรงกับคำว่าก่อนในความหมายของชาวจีนเท่าไนก็ ทั้งนี้ เพราะก่อนหนังสือเรื่องนี้ กล่าวโดยรากฐานที่ว่าเป็นตั้งอยู่บนความสมพันธ์หรือความผูกพันทางสังคม เป็นหลัก ทั้งนี้โดยลักษณะทั้งเดิมของการรวมกลุ่มของชาวจีนนั้น เกิดจากความผูกพันในค่านิยมของการยึดถือระบบเครือญาติและระลอกภักดีคล้ายเป็นเครือญาติเดิมกัน เช่น การใบเมืองเป็นต้น³ แต่ลักษณะของการรวมกลุ่มแบบตะวันตกนั้น ตั้งอยู่บนรากฐานของการมีหลักการแห่งผลประโยชน์ที่จะต้องคำนึงถึงการร่วมกันอย่างแน่นอนขึ้นเช่นเดียวกัน ความแตกต่างในเรื่องนี้จะเห็นได้ชัดยิ่งขึ้น ถ้าพิจารณาถูกในแง่ “หลักการ” ทั้ง “ตัวตน” โดยศูนย์แห่งการร่วมกันทางตะวันตกเน้นหลักการ แต่ของชาวจีนเน้นตัวตน ทางตะวันตกเน้นความเสมอภาคของกิจกรรม แต่ของจีนก็ความผูกพันต่อกันร่วม นอกจากรั้นตัวตนต้องเน้นถึงการสร้างระบบห่วงโซ่การจัดระบบภายใน แต่ของจีนเน้นถึงการยึดมั่นสถาบันภาพซึ่งกันและกันอยู่ก่อน เพราจะนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า กลุ่มของชาวจีนไม่เหมือนก่อนกลุ่มของชาวตะวันตก ทั้งเนื้อสารของชาวจีนไม่เหมือนกับสมาคมของชาวตะวันตก เมื่อเป็นเช่นนี้ คำกล่าวที่ว่าชาวจีนไปอยู่ที่ไหน ก็ไปตั้งสมาคมที่นั่น จึงเป็นคำกล่าวที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริงนักถ้าจะเข้าใจสมหมายในเชิงความหมายของตะวันตก ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นแล้วก็น่าจะเรียกเสียใหม่ว่า “ชาวจีนไปอยู่ที่ไหน ก็ไปจังกลุ่มกันอยู่ที่นั่น” (ซึ่งน่าจะถูกต้อง) มากกว่า

การพินัยสัมภาระคุณสมบัติของการซึ่งการรวมกลุ่มของชาวจีนนั้น นอกจากจะมีมุตเหล่าฯ จำกค่านิยมทางสังคมเกี่ยวกับระบบเครือญาติทั้งได้กล่าวมาแล้ว ภาระความจำเป็นทางสังคมยัง

³ ผู้ที่สนใจ “ใบเมือง” ของชาวจีน พิจารณาที่กษาได้จาก แสวง รัตนาภรณ์, “หัวที่พัฒนาบริหารศาสตร์,” วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 2, (กรกฎาคม 2510) หน้า 545-547.

เป็นเครื่องผลักดันให้เกิดการรวมกลุ่มอยู่ทั่วไป ภาวะความจำเป็นนี้ก่อสร้างให้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้น บังคับดึงดูดชาวจีนยังอยู่เมืองจีน ทั้งนี้เพราะประเทศจีนนั้นกว้างใหญ่ รัฐบาลไม่สามารถให้ความต้องการ แล้วช่วยเหลือได้อย่างทั่วถึงและทันท่วงที ความท่องไก่จากรัฐบาลเป็นเหตุให้ชาวจีนต้องก่อรวมกลุ่มช่วยกันเองในกรณีที่เกิดภัยพิบัติ ৎกราม โจรผู้ร้าย หรือแม้แต่การประกอบอาชีพในเชิงลักทรัพย์ ชาวจีนมักจะพูดกันอยู่เสมอว่า การยกพวกกันยังไหหุ้นส่วนยกตระกูลต่อกัน ยังไหหุ้นส่วนมาจากการความชัดเจนในผลประโยชน์นี้ เช่นการใช้น้ำท่านา ทางท้าขาย

ท้าหากความจำเป็นในสภาพของสังคมเมืองจีนก่อให้เกิดนิสัยคุณสมบัติของการรวมกลุ่ม ของชาวจีนเป็นทั่วหลั่งเหลว ก็หมายความว่าชาวจีนมีความเคยชินต่อการรวมกลุ่มของคนเอง และให้น้ำอานนิสัยคุณสมบัติอันนี้มาถือปฏิบัติเม็กะทั้งหมดอยู่ในต่างแดน ข้อเท็จจริงเรื่องนี้ดำเนินต่อไปทั้งพิจารณาทางสองทาง ทางแรกคือชนิสัยความเคยชินนี้มีทางที่จะลบล้างได้หรือไม่ ถ้าไม่มีความจำเป็น คำตอบในเรื่องนี้ก็คือทางเดียวเป็นต้องใช้ระยะเวลาซึ่งจะนานเท่าไหร่นั้น เป็นอีกประเที่ยบที่หนึ่ง แต่ถ้าทางหนึ่งก็คือการขอพยพมาอยู่ต่างแดนนั่นพื้นความจำเป็นหรือเป็นการเพิ่มความจำเป็นในการเดินทางรอบโลกอย่างไม่พั่นความจำเป็น แต่จะเพิ่มความจำเป็นหรือไม่ แล้วเก่าแก่ที่แสดงถึงความต้องการประเทศนั้น ๆ ที่ชาวจีนพยายามอยู่ กรณีเวตส์ลัมทั้งก่อสร้างให้แก่โอกาสในอาชีพและนิสัยชีวิตของรัฐบาลเป็นประการสำคัญ แต่เนื่องจากในฐานะผู้อพยพและภรรณะคนต่างชาติยอมรับประสมบัติทางด้านอาชีพความก้าวหน้าและศิทธิอันพึงมีในสังคม เพราะฉะนั้น จึงเห็นได้ว่า ชาวจีนที่พยายามอยู่ในภูมิภาคต่างประเทศโดยยังคงรวมกลุ่มกันอยู่กัน และค่อนข้างจะเข้มแข็งในระยะแรก ๆ เพราะมีความจำเป็นต้องช่วยเหลือชึ้นกันและกันมาก ตัวแทนที่อยู่ในภูมิภาคต่างๆ เป็นเชิงเป็นเบื้องหนึ่งที่ก่อให้เกิดสมาคมจีนขึ้นในต่างแดนเพื่อสนับสนุนและต่อไปจึงนับถือเป็นแบบเปล่งปลั้กน้ำใจมีผลการทดสอบถึงการรวมกลุ่มเป็นสมาคมต่อไปอีกด้วย แนวโน้มเรื่องนี้เป็นอย่างไร ผู้เขียนจะได้วิเคราะห์ในตอนที่ ๓ ต่อไป

ความผูกพันทางสังคมวัฒนธรรม

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วอย่างย่อ ๆ ในเรื่องข้างต้น (กรณี) คุณสมบัติของการรวมกลุ่มนี้ของชาวจีนว่า เกิดจากความผูกพันทางสังคมและความจำเป็นในสังคม ในส่วนนี้จะพิจารณา ประเด็นนี้อย่างไร เรื่องความผูกพันทางสังคมอย่างละเอียดก็ควรจะนี้ หันไปเรื่องสมมาร์ติโน่ ส่วนใหญ่เกิดขึ้นภายใต้หลักเหตุผลข้อนี้เป็นประการสำคัญ ความผูกพันทางสังคมที่มีต่อส่วนสำคัญใน

การกำหนดการเกิดสมาคมตามที่นัดหมาย ผู้เขียนเห็นควรนำมาพิจารณาดังนี้ ความผูกพันทางแข่งขัน กระถุก ความผูกพันทางถิ่นฐานและภาษาพูด ความผูกพันทางศาสนา ความเชื่อ และความผูกพันทางวัฒนธรรม

จากการพิจารณา anske ของสมาคมนี้ในประเทศไทยดังกล่าวในตอนนี้ จนเห็นได้ว่าสมาคมตระกูลเป็นสมาคมที่มีจำนวนมากประเท่านั้น บุคลเหตุของการมีสมาคมแห่งตระกูลมากนั้น ก็เนื่องจากชาวจีนมีแข่งขันกันมากกันนั้นเอง กล่าวกันว่าแข่งขันกันทั้งหมดของชาวจีนมีเป็นจำนวนร้อย การที่ชาวจีนมีแข่งขันมากจะไม่มีความสำคัญเล็ก ถ้าหากชาวจีนไม่ยึดถือในแข่งขัน แต่เนื่องจากการยึดถือแข่งขันนี้เป็นวัฒนธรรมอันหนึ่งของชาวจีนที่ถือกันเคร่งครัด เพราะฉะนั้นการรวมกลุ่มกันอย่างไรให้แข่งขันเต็มที่ยังไงดี เป็นเรื่องจำเป็นทางสังคมที่ต้องเกิดขึ้น ในหมู่ชาวจีน แนวความคิดในการรื้อฟื้นแข่งขันของชาวจีนนี้ สืบเนื่องมาจากระบบความเชื่อในการเป็นเครือญาติเดียวกันกันส่วนคือ คนใช้เดียวกันชื่อชาวจีนเรียกว่า “ตั้งแส่ หรือตั้งจง” นั้น ถือกำเนิดมาจากการบูรพุรุษฝ่ายชาหยเตียวกัน แนวความคิดเกี่ยวกับการถือแข่งขันจะไม่มีความสำคัญเท่าใดนักถ้าเพียงชาวจีนไม่มีตั้งแส่ประเพณีในการเคารพสักการะบรรพบุรุษ แต่เนื่องจากชาวจีนให้ความเคารพสักการะบรรพบุรุษสูงมาก และประกอบกับการมีความเชื่อในดวงวิญญาณของบรรพบุรุษที่ตายไปแล้ว เพาะมะนัน กรรมที่จะต้องการทำต่อบรรพบุรุษจึงมีห้าในกรณีของผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่และผู้ที่ตายไปแล้ว โดยจะต้องมีการ เช่น ไหว้กันตลอดเป็นทุกๆ ปี ตั้งนี้เงื่อนไขของ การเกิดสมาคมประเท่านั้นมาจึงอยู่ภายใต้เหตุผลใหญ่ ๆ 2 ประการ ประการแรกเป็นการร่วมมือช่วยเหลือกันในหมู่เครือญาติที่ถือแข่งขันกัน ประการที่สอง เป็นการร่วมประกอบกิจกรรมต่อบรรพบุรุษเดียวกันเช่น ร่วมกันไหว้ตามเทพกาลเป็นต้น เพราะฉะนั้น สมาคมประเท่านี้ถ้ามีกำลังพอกันจะมีการดำเนินกิจการต้าน “ช่วงซุ้ย” ร่วมกัน

สำหรับความผูกพันทางถิ่นฐานและภาษาพูดนั้นเป็นปัจจัยของสมาคมท้องถิ่นและภาษาพูดในประเทศไทย กล่าวคือ ชาวจีนที่อยู่ในประเทศไทย แม้ว่าส่วนใหญ่จะมาจากการเดลากวางแผนตั้งแต่ยังเด็กก็ตาม แต่เนื่องจากความขาดของมนต์ทางความต้องด้วยกัน นั้นก็ว้างขวาง ในแต่ละمناطรมักจะแบ่งออกเป็นเจ้าหัว คำเรียกและคำบลอกก็มากมาย ความแตกต่างของการอพยพมาจากการเดลากันนี้ทำให้เกิดสมาคมในรูปแบบต่าง ๆ ขึ้น บุคลเหตุ ของ การเกิดสมาคมประเท่านี้อาจพิจารณาได้ 2 ประการ ประการแรกคือ ความจำเป็นใน

การให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันในสังคมพยพ ทางเพราะเป็นคนในท้องถิ่นเดียวที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ค่อนข้างดี ความจำเป็นในการแข่งขันของช้าวนี้ มีความสำคัญอย่างมากในสมัยพะเพราะผู้อพยพโภชนา เป็นต้องติดต่อกับบุญานิมิตรชัยคง หรือญาตินิธิท่อพยพมาท่าคนแล้วเข้าเป็นต้องติดต่อกับบุญานิมิตรที่ยังคงอยู่ในเมืองจัน ภารัชต์สมากมท้องถิ่นจึงช่วยค้านความหลากหลายในการติดต่อให้อายุตติ ใบบางครั้งผู้อพยพไม่สามารถหาบุญานิมิตรชัยคงที่ได้พนกันและบังครั้งก็ช่วยงานให้ทำโดยมี บริการที่สูง เกิดจากความรู้สึกผูกพันในถิ่นที่อยู่ นั้นจะกล่าวว่าชาวจันเป็นผู้ที่รักถิ่นฐานที่อยู่ (Regionalism) มากพอหนึ่งหัวใจไม่ผิดนัก ความรักถิ่นฐานที่อยู่นั้นแห่งนี้ให้เห็นได้จากการมีความรู้สึกของชาวจันสมัยก่อนที่คิดจะกลับไปตายเมืองจันหรือก่อต้นสาขาต่อไปที่อุตร拉那สั่งศพไปทำศรีษะหุยที่เมืองจัน ลักษณะของความรักความผูกพันในถิ่นฐานที่อยู่ยังอาจสังเกตได้จาก การสนทนาระและการแนะนำให้รู้จักซึ่งกันและกันในหมู่ชาวจันโดยชาวจันนักจะตามผู้ที่รู้จักใหม่เสมอในประโยคแรกว่า “แซ่อะไร” เพื่อดูว่าเป็นคน “ตั้งแต่” หรือไม่ มาจากตัวบลไหน เพื่อถูกว่าเป็นคนบ้านเดียวกันหรือที่ชาวจันเรียกว่า “ตั้งเชีย” ส่วนการรวมกลุ่มภาษาให้เหตุผลของภาษาพูดคนนี้ไม่มีปัญหาอะไร เพราะผู้ที่มีภาษาพูดต่างกันยอมจะติดต่อกับสัมพันธ์กันได้หากกันผู้ที่อยู่ในกลุ่มภาษาพูดเดียวกัน การที่เราเรียกชาวจันว่าเป็นแท้จริง ยกตัวอย่าง หรือให้ล้าน เป็นการเรียกแยกตามภาษาพูดเท่านั้นเองส่วนมูลเหตุของการเกิดสมากมกลุ่มภาษาพูดขึ้นมา ที่ใช้เดียวกันกับการเกิดสมากมท้องถิ่น เพียงแต่ขยายขอบเขตของท้องถิ่นต่าง ๆ ให้กว้างขวางออกไปกว่าตัวมีภาษาพูดเดียวกัน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็ได้แก่สมากมแต่จว ซึ่งเป็นสมากมของชาวจันที่พูดภาษาแต่จวโดยไม่ว่าจะมาจากท้องถิ่นใดก็ตามมีสิทธิเป็นสมากมของสมากมได้ และในท้องถิ่นที่พูดภาษาแต่จวนนี้ก็มีคุณลักษณะท้องถิ่นซึ่งต่างกันการจัดตั้งสมากมท้องถิ่นขึ้นคงต้องมีความร่วมมือกันด้วย⁴

สำหรับเรื่องความผูกพันทางศาสนาและความเชื่อนั้น จะเห็นได้ว่าชาวจันในประเทศไทยมีสมากมของตนเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นจำนวนมากไม่น้อย สาเหตุของการเกิดสมากมประเทศาจันนามากก็เพราะชาวจันมีระบบความเชื่อในเรื่องศาสนาและความเชื่ออื่น ๆ มากมาย เมื่อว่าชาวจัน

⁴ ผู้ที่สนใจรายละเอียดเกี่ยวกับสมากมท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งสังกัดอยู่ในเครือสังกุมแต่จวนนี้ โปรดพิจารณาอย่างอิสระ แกร รัตน์มงคลมหา, วิทยานิพนธ์ เรื่องการบริหารงานของสมากมจันในประเทศไทย : ศึกษาจากกรณีสมากมแต่จว (เสนอต่อ คณะกรรมการสถานศึกษาแห่งชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, พ.ศ. 2510)

ในประเทศไทยส่วนใหญ่จะเป็นต่อพุทธศาสนา แต่รายได้จากการถือพุทธนั้นก็ยังมีมาจากการที่นับถือศาสนาคริสต์และลิศตาม เป็นต้น นอกจากการถือพุทธแล้วยังมีลัทธิทาง ๆ เช่นมาเก่ายาชื่อ อีกเช่น ใจจด และเต้า เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีพนักงานเช้ากับความเชื่อในเรื่องเทวดาและภูตผีซึ่งมีจำนวนไม่น้อยมากมาย ความกระฉับกระชาญของระบบความเชื่อตั้งกล่าว มีผลสะท้อนโดยตรงต่อกิจกรรมทางศาสนาและความเชื่อกันนี้ ก็เป็นที่เข้าใจได้ค่าย่างเจ้มแจ้งว่า เพื่อร่วมประกูลฯพชร.รวมตามระบบความเชื่อของตน

ส่วนความผูกพันทางด้านวัฒนธรรมนั้น ก็เป็นมุณฑลหนึ่งของการเกิดสมาคมจีนขึ้นในประเทศไทยเหมือนกัน แต่สมาคมประเกทนี้มีจำนวนน้อยมากและไม่ค่อยมีบทบาทสำคัญเท่าไหร่นัก เช่นสมาคมที่จัดตั้งขึ้นในรูปโสมราการะเล่นต่าง ๆ อันได้แก่ คุนทรี การกีฬาที่ชาวจีนนิยม เป็นต้น นอกจากนี้ก็มีสมาคมที่ตั้งขึ้นภายใต้ความผูกพันทางสังคมอีกรูปแบบหนึ่ง คือ สมาคมศิษย์เก่าโรงเรียนจีนในประเทศไทย ซึ่งมีอยู่ไม่กี่แห่ง และไม่ค่อยมีบทบาทอะไร เพียงแต่เป็นการรวมตัวภายใต้ความผูกพันในฐานะที่เคยร่วมเรียนมาในโรงเรียนเดียวกันเท่านั้นเอง

เท่าที่กล่าวมาในเรื่องความผูกพันทางสังคมวัฒนธรรมของชาวจีน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดอันหนึ่งในการเกิดสมาคมจีนในประเทศไทย จะเห็นได้ว่าบรรดาสมาคมจีนทั้งหลายโดยเฉพาะในพระนคร—ธนบุรี ซึ่งมีจำนวน 128 สมาคม เป็นสมาคมที่เกิดขึ้นภายใต้มุณฑลนี้เสียเป็นส่วนใหญ่คือเป็นสมาคมท้องถิ่นและภาษาพูดเสียง 25 สมาคมศาสนา 22 สมาคมตรรกะ 27 และสมาคมศิษย์เก่าอีก 6 รวมเป็นอย่างน้อย 80 สมาคม เมื่อสมาคมจีนส่วนใหญ่เกิดขึ้นภายใต้มุณฑลนี้เพราจะจะนั่นทำให้หากปัจจัยด้านนี้เปลี่ยนแปลงไป แนวโน้มในอนาคตของสมาคมย่อมเปลี่ยนแปลงไปต่อไป แต่จะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใดนั้น ผู้เขียนจะให้ไว้กรณีในตอนที่ ๓ ต่อไป

การมีผลประโยชน์ร่วมกันทางเศรษฐกิจ

การมีผลประโยชน์ร่วมกันทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดอันหนึ่งของการเกิดสมาคมจีนในประเทศไทย ในบรรดาสมาคมจีนทั้งหลายในพระนคร—ธนบุรี จะเห็นได้ว่า มีสมาคมประเกทนี้มากที่สุดเป็นอย่างหนึ่ง คือมี 37 สมาคมด้วยกัน สาเหตุของความมีสมาคมทางอาชีพและธุรกิจมากนั้น ถ้าจะเปรียบเทียบกับบทบาทของชาวจีนในทางเศรษฐกิจแล้วก็จะเห็นว่าเป็น

“หากกฎการณ์ธรรมค่า เผร้าชาวนี่ที่เข้ามาอยู่ในเมืองไทยประกับบัวซีพทางด้านธุรกิจการค้า เป็นส่วนใหญ่และเศรษฐกิจการค้าที่ชาวจีนประกอบอยู่นั้น ถ้าจะพิจารณาในแง่ประเภทก็เกือบ จะเรียกว่าชาวจีนทำการค้าแบบทุกประเภทในเมืองไทย และถ้าจะพิจารณาในแง่ระดับก็เกือบ จะเรียกว่าได้ว่าชาวจีนทำการค้าทุกรายด้วย นอกจากการค้าแล้ว ชาวจีนยังมีอาชีพทางด้าน อุตสาหกรรมและการใช้ฝีมือค่อนข้างมาก การที่ชาวจีนทำงานเช่นเป็นคนตักหินทรายมีชาวจีนหดหู่ หรืออยู่อีกไม่น้อยที่ยังคงอยู่ พนักงาน เพราะไม่สามารถเข้ามาอยู่ในประเทศไทยได้สูงขึ้น แต่

มูลเหตุของภาระน้ำหนักภายนอกให้เหตุผลทางเศรษฐกิจนั้น อาจจะพิจารณาได้เป็น ๒ ประการใหญ่ ๆ คือ ประการแรกเป็นการร่วมมือกันช่วยเหลือชึ้งกันและกันในหมู่ผู้ที่มีอาชีพเดียวกัน การร่วมมือในลักษณะนี้ได้แก่การให้ข่าวสารความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ในทางธุรกิจ การร่วมมือกันช่วยเหลือในการลงทุนและการขยายกิจการ ตลอดจนการโกล่เกลี่ยข้อพิพาทในทางธุรกิจ ประการที่สองเป็นการรวมพลังเพื่อป้องกันประเทศโดยน้อมถ่อมกัน ลักษณะนี้จะเกิดขึ้นจากการแข่งขันกับกลุ่มนี้หรือกับฝ่ายต่างๆ ดังนั้น การรวมกลุ่มของชาวจีนภายนอกให้ลักษณะเหตุผลดังกล่าว จึงเป็นการรวมกลุ่มที่สอดคล้องกับหลักการของกลุ่มผลประโยชน์มากที่สุด สมาคมประภานั้นจึงยังคงมีบทบาทสำคัญอยู่ได้ราบรื่นเท่าที่ผลประโยชน์ร่วมกันยังคงมีอยู่ และบทบาทของสมาคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งสมาคมพานิชย์นี้แห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นศูนย์รวมของพ่อค้าจีนทุกชนิดทุกรายดับทั่วประเทศไทย ถ้ายเป็นสมาคมตัวแทนชาวจีนทุกอย่างในประเทศไทย ทั้งในฐานะการยอมรับจากฝ่ายชาวจีนและฝ่ายรัฐบาลไทย แนวโน้มของการรวมกลุ่มภายนอกให้มูลเหตุคงบังคับด้วยผลประโยชน์ร่วมกันทางเศรษฐกิจนี้ จะเป็นอย่างไรนั้น ผู้เขียนจะได้วิจารณ์ในตอนที่ ๓ ต่อไป

อิทธิพลของดั้นชาตินิยม

อิทธิพลของดั้นชาตินิยมนี้เป็นปัจจัยสำคัญอันหนึ่งในการส่งเสริมให้ชาวจีนในประเทศไทยเกิดการรวมกลุ่มกันอย่างแข็งขัน เนื่องที่เติบโตของชาวจีนที่เคยไม่ท้าทายและตั้งตนฐานอยู่ในประเทศไทยยังมีให้เกิดการรวมกลุ่มรวมพวกกันอย่างก้าวกระโดด ลักษณะของกลุ่มที่เกิดขึ้นในระยะเริ่มแรกที่ชาวไทยเรียกันจนกันหุ่ว่า “อึ้งปี” นั้น เป็นเพียง “กิก” หรือ “แก๊ง” ของหมู่พวกต่าง ๆ เท่านั้นเอง การรวมกันเป็นกิกหรือเป็นแก๊งก็อาจเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติของสังคม โดยเฉพาะในหมู่สังคมชาวจีนซึ่งมีการถือพวกรหรือแบ่งพวคามสังคมวัฒนธรรมของตนเองอย่างมากมาย ย่อมก่อให้เกิดกิกหรือแก๊งให้ค่าย่างกันมากตามที่วัย การรวมกลุ่มแบบนี้เป็นการรวมกลุ่มแบบหลวม ๆ ขาดซึ่งเป็นหมายและหลักการในการปฏิบัติคือกันในกลุ่มที่แน่นอนชัดเจน การ

รวมกิจุ่นแบบถาวรในรูปปุ่มของสมาคมนั้น เริ่มนั่นในสมัยที่ ดร. ชูนย์ดีเซน กำลังดำเนินการโฆษณาฯ ให้สู่สาธารณะ เสียงสนับสนุนลักษณะนิยม “ชาตินิยม” ของตน สมาคมที่เกิดขึ้นภายใต้ลักษณะนี้ก็คือ สมาคม “ทรงครัว” ซึ่งเป็นศูนย์รวมของชาวจีนทั่วประเทศไทย การร่วมมือสนับสนุนการปฏิริหาริษฐ์ ของ ดร. ชูนย์ดีเซนในยุคแห่งการโฆษณาฯ เสียงของ ดร. ชูนย์ดีเซนนี้ ไม่ใช่เกิดผลเฉพาะการรวมกิจุ่นของชาวจีนขนาดใหญ่เท่านั้น ยังเป็นการปลูกฝังความรู้สึกใน “ชาติ” ให้เกิดกับชาวจีน ยิ่งด้วย ความรู้สึกในความจำเป็นของการร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายใต้หมู่พวงชาวจีน ต่าง ๆ ก็ให้แข็งขันขึ้นในยุคนี้ อันเป็นผลส่วนหนึ่งให้เกิดสมาคมในรูปแบบต่าง ๆ ดังกล่าวตามมา และเกิดความขัดแย้งและความจำเป็นในการควบคุมโดยทางฝ่ายรัฐบาล ไทยในที่สุด ปัจจัยด้านความรู้สึกในลักษณะนี้มีผลเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุการณ์และเวลา ซึ่งแนวโน้มในอนาคต จะเป็นอย่างไรนั้น ผู้เขียนจะได้วิจารณ์ในตอนที่ 3 ต่อไป

II การดำเนินงานของสมาคมจีน

ในตอนที่แล้วมา ได้พิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีส่วนส่งเสริมการเกิดสมาคมจีนขึ้นในประเทศไทย สำหรับตอนนี้ จะพิจารณาถึงการดำเนินงานของสมาคมจีนประเทศไทยต่าง ๆ ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ภายใต้ประเด็นปัญหาใหญ่ 2 ประการคือ เรื่องความก้าวหน้าในกิจกรรมสมาคม และการมีส่วนร่วมของชุมชนชาวจีนต่อสมาคม ซึ่งเป็นแนวทางอย่างหนึ่งของการพิจารณาถึงอนาคตของสมาคมจีน

ความก้าวหน้าในกิจกรรมของสมาคม

ในการพิจารณาถึงความก้าวหน้าในกิจกรรมของสมาคมจีนนั้น จะเป็นต้องพิจารณาแยกตามประเทศไทยของสมาคม ทั้งนี้ เพราะสมาคมในแต่ละประเทศไทยมีกิจกรรมต่างกันและมีขนาดความสำคัญแตกต่างกันอยู่ตัวอย่าง ในบรรดาสมาคมจีนทั้งหมดถ้าจะพิจารณาขนาดของสมาคมตามลักษณะของกิจกรรม การเงิน กำลังเจ้าหน้าที่และสภาพสถานที่ทั้งหมด สมาคมกิจภาพผู้เช่นสมาคมเต็จว่า ในหลัก ยกยกัน กวางตุ้ง และแคะ เป็นที่นั่น เป็นสมาคมขนาดใหญ่ที่สุด ยกเว้นสมาคมพาณิชย์จีนซึ่งจัดตั้งเป็นสมาคมตัวแทนชาวจีนในประเทศไทยอยู่แล้ว ถัดมาได้แก่ สมาคมท้องถิ่นที่อยู่ในเครือภาคผู้ด้วยตัวของตน เช่นสมาคมโพวเลิง เหง่ไช้ เก๊กເອີຍ เทียอัง เ�ียวເວຍ เป็นที่นั่นซึ่งสังกัดอยู่ในเครือเต็จว่า ถัดมาได้แก่สมาคมอาชีพ ศาสนา และกระถุล การจัดอันดับขนาดของสมาคมดังกล่าวเป็นการจัดอย่างหยาบๆ ที่สุด เพราะมีข้อยกเว้นภายใต้ลักษณะมากมาย เช่นสมาคมตระกูล บางแห่งมีกิจกรรมของคนหลายอย่าง มีเจ้าหน้าที่ประจำหลายคน ตลอดจนมีตึกที่ทำการอย่างใหญ่โตเป็นต้น

สมาคมท้องบ้านและภาษาพูดที่นับว่าเป็นสมาคมขนาดใหญ่นั้น หากสมาคมมีอำนาจในการซักจันทร์อย่างถาวร มีเจ้าหน้าที่ประจำทำงานอยู่ภายใต้การรับผิดชอบในการบริหารงานของผู้จัดการ สมาคม กิจกรรมที่เป็นงานประจำของสมาคมประเภทนี้ได้แก่การดำเนินงานด้านสุสาน พฤษภาคม เนื่องด้วยมีโรงเรียนและสถานพยาบาลของสมาคมอยู่ตัวเมือง นอกจากงานประจำแล้ว ยังมีกิจกรรมด้านการกุศลสงเคราะห์แก่สมาชิกและชาวจีนผู้ประสบภัยพิบัติต่างๆ เช่น ก็ค็อกกี้วัย อุทกภัย และ vatภัยเป็นตน นอกจากนี้ก็มีงานด้านบริการแก่สมาชิกและชาวจีน ผู้ประสบภัยทางเดินท้อง ต่างๆ โดยทางสมาคมช่วยอำนวยความสะดวกให้ เช่น เรื่องการเสียค่าต่างๆ ฯ การต่อ挺โภช การติดต่อกับทางราชการในบางกรณี

ปัญหาสำคัญที่สมาคมประเภทนี้เผชิญอยู่ก็คือ ความไม่สามารถขยายกิจกรรมของตนเอง โดยเฉพาะในกิจกรรมที่น้ำราษฎร์ไม่มาสู่สมาคม เช่น ด้านโรงเรียนก็ไม่อาจขยายออกໄไปได้ เพราะต้องปฏิบัติตาม พ.ร.บ. โรงเรียนราชภัฏ⁵ สำหรับสุสานเท่สมาคมต้องนิการอยู่นั้น ในอดีตเคยทำรายได้แก่สมาคม แต่ปัจจุบันสมาคมส่วนใหญ่ขาดรายได้ เพราะประสบปัญหาเรื่องที่ดินและมีคู่แข่งก็คือ มีสมาคมประเภทอื่นเจตนาเพื่อการอุดหนุน สร้างต้นราษฎร์ จำนวนนี้ สมาคมต่างๆ พยายามตั้งหอราษฎร์อย่างติดต่อ ทางสมาคมแม้จะไม่มีการขึ้นเงินเดือนพนักงานของสมาคมแล้วก็ยังพยายามลดจำนวนเจ้าหน้าที่ของตนลงด้วย ทั้งนี้เพราะสมาคมต้องประสบกับปัญหาการขาดทุนอยู่เสมอ ภาระการขาดทุนของสมาคมนี้เกิดจากสมาคมต้องมีการใช้จ่ายในกิจกรรมกุศลสงเคราะห์อยู่ตลอดเวลา ประกอบกับรายได้ที่เกิดจากการค่าสมาชิกนั้นไม่จำนวนน้อยมาก ไม่คุ้มกับความรับผิดชอบที่สมาคมมีอยู่ ดังนั้น ปัญหาเว่องอนาคตของสมาคมจึงเกิดขึ้น เห่าที่ทางสมาคมแก้ไขปัญหาอย่างทนอยู่ในปัจจุบัน ก็คือการเสียสละอยู่ก็เงินช่วยเหลือสมาคมโดยผู้ที่เป็นกรรมการสมาคมหรือผู้ที่เป็นสมาชิกกิจกรรมที่ต้องมี การแก้ไขโดยวิธีการนี้จะเห็นได้ว่า ไม่ใช่เป็นวิธีการที่บุกหลักการ แต่ทางสมาคมก็เห็นว่าไม่มีหนทางอื่นที่ดีกว่านี้แล้ว สรุปว่า การคงอยู่ของสมาคมในปัจจุบันจึงมีลักษณะอย่างดีที่สุด ก็ทรงตัวแต่แนวโน้มก็คือการทรุดลงนั้นเอง

สมาคมชาชีพและธุรกิจซึ่งเป็นสมาคมที่ก่อตั้งขึ้นภายใต้หลักการของกรมมีผลประโยชน์ร่วมกันในทางเศรษฐกิจ สมาคมประเภทนี้ส่วนใหญ่ไม่มีการดำเนินงานในกิจกรรมประจำวัน ที่

⁵ ผู้ที่สนใจรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องโรงเรียนนี้ โปรดพิจารณาอย่างละเอียดจากพิชัย รัตนผล, วิทยานิพนธ์เรื่อง วิัฒนาการการกุศลโรงเรียนจีน (เสนอคุณภาพรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนาธุรกิจการศึกษา, พ.ศ. 2512)

ทั้งของสมาคมหลายแห่งใช้สถานที่ซึ่งเป็นร้านค้าหรือบิชอปทอยไม่มีผู้ปฏิบัติงานประจำ ยกเว้น สมาคมพานิชย์จีนและสมาคมการค้าบางชนิดเท่านั้นเอง กิจกรรมสำคัญของสมาคมประเภทนี้ก็คือ การให้ข่าวสารทางการค้าต่าง ๆ ซึ่งกันและกัน แต่เดิมที่ทางสมาคมพยายามจัดระบบในเรื่องข่าวสารโดยมีหนังสือเวียนเป็นประจำ แต่ปัจจุบันวิธีการดำเนินการตั้งกล่าวแทนจะไม่มีการปฏิบัติกัน วิธีการที่ใช้กันอยู่ก็คือการพนับด้วยปากกันเป็นครั้งคราวไป แต่เดิมหลายสมาคมพยายามมีหนังสือรายงานกิจการประจำปีของตน เป็นจุนก์ไม่ค่อยมีการปฏิบัติเช่นนี้อีก แม้แต่ สมาคมพานิชย์จีนเองซึ่งก็รู้ว่าเป็นสมาคมที่สำคัญที่สุดก็ยังไม่อาจปฏิบัติเช่นนี้ได้ เหตุผลของการหย่อนในกิจกรรมของสมาคมประเภทนี้ เท่าที่ได้รับทราบมาจากทางสมาคมว่าเป็นเพราะขาดเงินทุนในการดำเนินงาน แต่โดยขอเห็นใจว่าจริงแล้วผู้เขียนเห็นว่า เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภายในระบบโครงสร้างของสังคมชาวจีนมากกว่า ซึ่งลักษณะของการเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างไรนั้น จะได้นำเสนอในตอนที่ 3 ต่อไป

สมาคมศาสนาญันเป็นสมาคมศูนย์รวมแห่งความเชื่อทั้งหลายของชาวจีนซึ่งตามที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนที่ 1 ว่า มีสมาคมประเภทนี้หลายชนิดและกระจายตัวไป สมาคมประเภทนี้โดยปกติมักจะมีพระหรือสถานที่ซึ่งสักดิษที่ชาวจีนเคารพนูกช่าไว้ในสมาคม ในเหตุการณ์ประจำวันสถานที่เหล่านี้เงียบเหงา มีพระหรือเจ้าหน้าที่ประจำอยู่ไม่กี่คน แต่เมื่อถึงวันที่จะต้องมีการประกอบพิธีการทางศาสนาร่วมกันแล้วก็มีผู้คนคึกคักกัน การอุ่รอดของสมาคมนี้ ขึ้นอยู่กับการอุทิศส่วนกุศลต่าง ๆ ให้กับสมาคม อย่างไรก็ตาม สมาคมประเภทนี้แทบจะไม่มีบทบาทความสำคัญอะไรในสังคม ไทยเฉพาะในระยะหลัง ๆ นี้ ผู้ร่วมกิจกรรมของสมาคมมีน้อยมาก และมักจะเป็นคนชาวดูเป็นเหมือนเสียส่วนมาก สำหรับบุคคลที่อยู่ในวัยรุ่นแล้วมักจะไม่พบสถานที่ซึ่งของสมาคมหลายแห่งกรุณาด้วยบูรณะซ้อมแซมให้ดีดกาม

สมาคมคระภูล ในบรรดาสมาคมจีนทั้งหลายนี้ ปรากฏว่าสมาคมคระภูลนี้ ได้มีการจัดตั้งขึ้นใหม่เสมอในระยะหลัง ซึ่งแตกต่างกับสมาคมประเภทอื่นที่แทบจะไม่มีการตั้งขึ้นใหม่เลย การจัดตั้งสมาคมคระภูลขึ้นมาใหม่ วัตถุประสงค์สำคัญคือ เพื่อร่วมดำเนินกิจกรรมในเรื่องบรรพบุรุษร่วมกัน โดยเฉพาะในด้านสุสาน ซึ่งชาวจีนที่มีคระภูลเดียวกันนิยมฝังศพในสุสานร่วมกัน การที่แล้ว ๆ มา ชาวจีนที่มีคระภูลเดียวกันยังมิได้ร่วมกันในเรื่องนี้มากนัก เพราะสามารถใช้สุสานของสมาคมประเภทอื่นในเครือเดียวกันได้ ในระยะหลังสุสานของสมาคมประเภทอื่นมีเนื้อที่จำกัดและไม่เหมาะสมประกอบกับมีราคาแพงขึ้น จึงทำให้เกิดการหันเหลี่ยม สมาคมกันใหม่ นอกจากนั้นการดำเนินงานด้านสุสานในระยะแรก ๆ นี้ มักจะมีการวางแผนทำ

ให้สมาคมฯ ระเก้นคงอยู่ได้ ดังนั้นจึงไม่เกิดปัญหาอะไรในการใช้สมาคมใหม่ ส่วนอนาคตของสมาคมประเก้นจะเป็นอย่างไรเน้นขึ้นอยู่กับการยึดถือในแท็คต์และกฎของลูกหลวงจีนประการหนึ่ง และความนิยมในการทำสุสานของลูกหลวงจีนอีกประการหนึ่ง

สำหรับสมาคมศิษย์เก่าและสมาคมด้านวัฒนธรรมอื่น ๆ นั้น แทบจะไม่มีบทบาทอะไร 除非 ใจกลางที่นี่ เพราะเป็นสมาคมเล็ก ๆ อย่างนี้ และมีวัตถุประสงค์แค่ ๆ ก็คืออย่างหนึ่งโดยเฉพาะ สมาคมเหล่านี้ก่อจะเรียกได้ว่าไม่มีกิจกรรมอะไร นอกจากงานน้ำ ๆ พูดประชุม สังสรรค์กันเท่านั้นเอง ซึ่งในระยะหลัง ๆ นี้การประชุมพับประสัตบรรกันก็หายจะไปแล้ว แม้จะมีในบางครั้งก็ไม่คึกคัก เพราะมีสมาชิกน้อยมาก

การมีส่วนร่วมของชุมชนชาวจีน

arkanฐานสำคัญของการเป็นสมาคมทั้งในแง่ความอยู่รอดและความเจริญก้าวหน้านั้น ขึ้นอยู่กับการเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิกของสมาคม จากการศึกษาถึงลักษณะของสมาชิกสมาคม ประเก้นทั่ว ๆ ปรากฏว่า สมาคมจีนต่าง ๆ มีสมาชิกน้อยมากและก็มีแนวโน้มลดลงอยู่เรื่อย ๆ สัดส่วนของจำนวนชาวจีนกับสัดส่วนของสมาชิกนั้น ไม่สมดุลกัน แม้สมาคมขนาดใหญ่เช่น สมาคมเต็จจิวแห่งประเทศไทยก็มีสมาชิกเพียง 2,920 รายซึ่งเท่านั้นเอง และสมาชิกส่วนใหญ่ เป็นชาวจีนอพยพแทนทั้งสิ้น ผู้ที่เป็นลูกหลวงจีนมีจำนวนอยู่มากที่สุดครึ่งเศียรเป็นสมาชิกของ สมาคม การที่สมาคมส่วนใหญ่มีสมาชิกน้อยนั้นเกิดจากสาเหตุหลายประการ ประการแรกคือ จำนวนสมาคมประเก้นทั่ว ๆ มีมากมายหลายชนิด ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจำนวนกันไป เช่น ชาวจีน คนหนึ่งอาจเข้าเป็นสมาคมคระภุกหนึ่งแล้วก็ไม่สมัครเป็นสมาคมทั้งสองนั้นและภาษา พูดคุก เพราระหันว่ามีกิจกรรมคล้ายคลึงกัน เป็นต้น ประการที่สอง เกิดจากผลประโยชน์ของ การเข้าเป็นสมาชิก ชาวจีนจำนวนไม่น้อย เห็นว่าการเป็นสมาชิกสมาคมไม่มีประโยชน์อะไรกับตน เพราะกิจกรรมของสมาคมส่วนใหญ่ก็ให้บริการแก่ชาวจีนที่ไม่เป็นสมาชิกอยู่กันแล้ว เช่น การช่วยเหลือผู้คนทั่ว ๆ เป็นต้น เพียงแต่อาจแตกต่างกันอยู่บ้างในสิทธิพิเศษบางอย่าง เท่านั้นเอง⁶ นอกจากนั้น ยังมีชาวจีนอีกบางพวกเห็นว่า เรื่องการเข้าสมาคมกับเขานั้น น่าจะ เป็นเรื่องของคนรวยและมีเวลาว่าง คนจนที่ต้องดูหัวตังทำงานหาเงินไม่มีอยู่ในฐานะที่จะไป เข้าสมาคมกับเขาได้ ส่วนชาวจีนที่เข้าเป็นสมาชิกอยู่นั้น ส่วนใหญ่เป็นพระเครื่องผูกพันดึงเดิมที่ มีต่อสมาคมในฐานะที่เคยช่วยเหลือกันมาในอดีต สำหรับบัญชาเร่องลูกหลวงจีนไม่นิยมเข้าเป็น สมาชิกของสมาคมนั้น นับว่าเป็นปัญหาสำคัญของสมาคมจีนในอนาคต เพราะขาดบุคคลที่เข้ารับ

⁶ ผู้ที่สนใจรายละเอียดเกี่ยวกับสมาชิกของสมาคม พิจารณาศึกษาได้จาก วิทยานิพนธ์เรื่องการบริหารงานของ สถาบันจีน : ศึกษาเฉพาะครัวเรือนจีนในประเทศไทย, op.cit.

ช่วงต่อไป การที่สูกห pena จีนไม่ยินยอมเข้าเป็นสมาชิกสมาคมนั้น เนื่องจากเหตุผลใดนั้น จะขอพิจารณาในตอนที่ 3 ต่อไป

นายจากสมาคมของสมาคมจะมีจำนวนน้อยแล้ว ในการประชุมของสมาคมซึ่งปักกิ่งไม่ได้มีการประชุมกันเท่าไหร่นัก นอกเสียจากการเลือกตั้งกรรมการของสมาคมในรอบปี และแม้แต่เป็นการประชุมใหญ่เพื่อเตรียมการในรอบปีก็ปรากฏว่ามีสมาชิกของสมาคมมาประชุมน้อย เช่นกัน ตั้งแต่กรีฑาสมาคมแต่เดิมแห่งประเทศไทย ซึ่งมีสมาชิก 2,920 ราย มีสมาชิกมาประชุม เลือกกรรมการเพียง 300—400 รายเท่านั้น หรือแม้แต่สมาคมพาณิชย์จีนแห่งประเทศไทยซึ่งก็มีจำนวนน้อยและสำคัญที่สุดในฐานะที่เป็นสมาคมทั้งแทนชาวจีนทั้งหมดในประเทศไทย ก็มีสมาชิกมาประชุมเพื่อเลือกตั้งกรรมการเพียง 300—400 รายเท่านั้นเอง ลักษณะของการไม่มีประชุมของสมาคมเจ้าหน้าที่มากนักแสดงให้เห็นว่าสมาคมขาดการสนับสนุนอย่างแข็งขันจากสมาชิก ยังเป็นเครื่องชี้แสดงถึงแนวโน้มของสมาคมในอนาคตอย่างหนึ่ง

III แนวโน้มในอนาคต

ตามที่กล่าวไว้ในตอนที่ 2 นั้น จะเห็นได้ว่า สมาคมจีนกำลังประสบปัญหาของตนเอง หลายด้านที่ความท้าทายให้ความท้าทายให้กับการซุบงสมาคมและทั้งการมีส่วนร่วมของสมาชิก แนวโน้มในอนาคตคงมีแต่จะทรุดลง โดยเฉพาะจากลั่นทางที่จะพื้นที่ตัวตื้น ล้าหากสภาพการค้าฯ ยังคงเป็นอยู่ในลักษณะเช่นปัจจุบันนี้ การที่สมาคมจีนตั้งฯ ตกอยู่ในสภาพลั่นทางแล้วอาจพิจารณาได้จากมูลเหตุสำคัญ 2 ประการคือ การเปลี่ยนแปลงในปัจจัยมูลเหตุการเกิดของสมาคม และการเปลี่ยนแปลงในระบบโครงสร้างของสังคมชาวจีน

การเปลี่ยนแปลงในปัจจัยมูลเหตุการเกิดของสมาคม

เท่าที่กล่าวไว้ในตอนที่ 1 เกี่ยวกับมูลเหตุการเกิดสมาคมจีนในประเทศไทย ให้พบว่า ปัจจัยที่มีส่วนส่งเสริมการเกิดสมาคมมีนั้น ได้แก่ การมีศูนย์สมบัติของกรรมการคลุ่ม ความผูกพันทางสังคมวัฒนธรรม การมีผลประโยชน์ร่วมกันทางเศรษฐกิจ และอิทธิพลของลัทธิชาตินิยม บุจญะเหล่านี้มีลักษณะเป็นองค์ประกอบของความคุ้นเคยในฐานะที่เป็นบุจญะเหตุร่วมกันที่ทำให้เกิดสมาคมจีนขึ้นมา ตั้งทัวร์ย่างเข่น เมื่อชาวจีนเกิดความรู้สึกในชาตินิยมขึ้น ก็เกิดความคิดที่จะต้องร่วมมือกันระหว่างท้าการอย่างโศกย่างหนึ่ง และเมื่อก่อเกิดความคิดที่จะต้องกระทำการทำอย่างโศกย่างหนึ่งร่วมกัน ก็ทำให้เกิดความพยายามที่จะรวมกลุ่มกันตามมา ความพยายามที่จะรวมกลุ่มกันนี้ ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับการมีศูนย์สมบัติของกรรมการคลุ่มกันอยู่ก่อนแล้วประการหนึ่ง และมีลักษณะ

จากการรวมกันที่เกิดขึ้น ให้ย่างสะตอที่สุดก็คือการรวมกันภายใต้ความผูกพันทางสังคมวัฒนธรรมที่เนื้องอกน้อยย่างหนึ่ง หรือการมีผลประโภชน์คงกันอีกอย่างหนึ่ง เป็นตน ซึ่งนี้ จากตัวคือตัวที่มีอยู่แล้ว บุรุษทัวตัวหนึ่งโดยเฉพาะนั้นอาจไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดการรวมกลุ่มเป็นสมาคมได้ จึงจำเป็นจะต้องมีปัจจัยหลัก ๆ ตัวควบคู่กันไป สำหรับในการศึกษาเรื่องนี้ ผู้เขียนจะแยกปัจจัยแต่ละตัวออกมาพิจารณาอย่างเดียว แล้วจึงจะพิจารณาถึงผลกระทบทั้งหมด

ในเรื่องบุรุษทัวตัวนี้ การมีคุณสมบัติของการรวมกลุ่มดังที่ได้เสนอมาในตอนก่อนว่าลักษณะกลุ่มของชาวจีนนั้นเป็นการรวมตัวกันภายใต้พื้นฐานเหตุผลทางสังคมยิ่งกว่าเหตุผลของการมีผลประโภชน์ร่วมกันโดยตรง คุณสมบัติเช่นนี้เป็นสิ่งที่มีมาแต่เดิมจนอาจเรียกได้วาเป็นนิสัยความเชื่อในตัว อย่างไรก็ตาม เงื่อนไขของการใช้คุณสมบัตินี้กล่าวยังชัดเจนอยู่กับภาวะความจำเป็นเช่นกันว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของการส่งเสริมให้เกิดภาวะการรวมกลุ่มขึ้น ในการพิจารณาถึงภาวะความจำเป็นนี้จะพบว่าจะชุบความจำเป็นที่จะบังคับหรือส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มของชาวจีนนั้น ได้ถูกเน้นลงกว่าแต่เดิมมาก ทั้งนี้ เพราะชาวจีนต่าง ๆ ที่อยู่พม่าสู่ประเทศไทย แต่เดิมที่ตนสามารถเอาตัวรอดหรือช่วยเหลือตัวเองให้เป็นส่วนใหญ่โดยการสร้างฐานะในอาชีพของตน จนมั่นคง ความต้องการความช่วยเหลือหรือพึ่งพาในหมู่ชาวจีน เช่นสมัยอดีตที่ชาวจีนเป็นศูนย์กลางแห่งชีวิตร่วมและชีวิตร่วมทางความเชื่อในหัวใจชาวจีน เช่นความเชื่อในสุสาน ความเชื่อในพระเจ้า ความเชื่อในสิ่งที่อยู่ในประเทศไทยนั้น แทนจะไม่ปรากฏต่อไปอีกแล้ว การส่งเงิน สิ่งของ หรือแม้แต่ภาพกลับไปยังประเทศไทยก็เก็บจะไม่มีหรือไม่ได้ปฏิบัติกันเหมือนเช่นเดิม เมื่อเป็นเช่นนี้ สายใยความสัมพันธ์ระหว่างสมาคมกันในปัจจุบันจึงไม่แน่นแฟ้นหรือเสื่อมคลาย

สำหรับบุรุษทัวตัวนี้ความผูกพันทางสังคมวัฒนธรรมซึ่งนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญของสมาคม ห้องถีนกลุ่มภาษาพูด แข่งกระถูก และสมาคมที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมจีนบางอย่างนั้น จำเป็นท้องพิจารณาแยกเป็นเรื่อง ๆ ໄ้ และต้องพิจารณาในประเด็นของการถ่ายทอดวัฒนธรรม (Cultural Transmission) ศูนย์กลางจีนตัวย ซึ่งในบทความนี้ผู้เขียนจะพิจารณาในเรื่องของห้องถีน ภาษา และแข่งกระถูก

ความรู้สึกผูกพันที่อยู่ห้องถีนของชาวจีนนั้น มีลักษณะเป็นทางรากที่งอกงามห้องถีนอันเป็นถีนกำเนิดของตน ซึ่งชาวจีนเรียกว่า “บุรุษ” หมายถึงบ้านเก่า ความรู้สึกผูกพันนี้ ถ้าจะกล่าวในค้านการแสดงออกก็มักจะพูดเสมอว่า ชาวจีนมีความพ่อใจอย่างสูงที่ได้สันหนาถึงเรื่องบ้านเก่าของ

ตน แต่ภายใต้เหตุการณ์ปัจจุบัน ความรู้สึกผูกพันต่อบ้านเก่า�ั้นกลับเป็นเรื่องของความหลังที่อาจจะสิ้นลงหรือลืมไม่ลงก็ได้หากที่จะยืนยัน เพราะสภาพการเมืองไม่เปิดโอกาสให้ชาวจีนแสดงออกชี้ของการเยี่ยมเยือนถิ่นกำเนิดของตนได้ เท่าที่ทางการอนุญาตให้นั้นเป็นเพียงการติดต่อทางช่องทาง อย่างไรก็ได้ เมัวร์ชาวจีนอพยพจะมีความรู้สึกผูกพันต่อถิ่นฐานบ้านเกิดของตนอย่างแน่น เพื่อนเพียงใดก็ไม่เป็นบัญหาสำคัญนัก สิ่งสำคัญยังคงที่ว่าไม่มีการถ่ายทอดความรู้สึกผูกพันเช่นนั้น เป็นมงคลไว้กับลูกหลานชาวจีนในประเทศไทยหรือไม่ ข้อเท็จจริงแสดงให้เห็นว่า ลูกหลานชาวจีนในประเทศไทยมิได้รับผลกระทบใดๆ เดียวกับลูกหลานจีนในประเทศไทยส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าบรรพบุรุษของตนอพยพมาจากส่วนไหนของประเทศไทย เนื่องจากนั้น จึงเป็นภารายแก่ที่จะหวังให้คนเหล่านั้นสมัครเข้าเป็นสมาชิกของสมาคม และเข้าร่วมรับผิดชอบในอนาคตของสมาคมประทับใจไป

ส่วนเรื่องภาษาพูดก็ไม่ค่อยมีบัญหามากนัก ชาวจีนรุ่นอพยพยังนิยมใช้ภาษาพูดของตนเองอยู่ ประเด็นสำคัญของเรื่องน้อยที่ว่าจะสามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมในเรื่องภาษาให้กับลูกหลานได้เพียงไร การถ่ายทอดวัฒนธรรมด้านภาษาให้กับลูกหลานนั้น เป็นความต้องการของชาวจีนส่วนมาก แต่จะปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จตามความต้องการหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ความเป็นจริงที่ปรากฏในปัจจุบันได้เป็นตัวชี้ให้เห็นถึงความล้มเหลวของความพยายามนี้ ลูกหลานจีนจำนวนมากจากชาติ “อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้” และ บังพูดภาษาจีน “ไม่เป็น” ถูกด้วย มีจำนวนไม่น้อยที่พึงภาษาจีนไม่ออก มูลเหตุสำคัญที่สุดที่ทำให้วัฒนธรรมด้านภาษาไม่ได้รับการสืบทอดจากลูกหลานจีนก็คือ นโยบายในการควบคุมการศึกษาภาษาจีน ของรัฐบาล⁷ ดังนั้น ตัวหากสภาพการณ์ยังคงเป็นอยู่เช่นนี้ก็ไปในอนาคตแล้ว ก็จะหนาแน่นที่รู้ภาษาจีนในประเทศไทยได้ยาก พร้อมกันนั้นสมาคมภาษาพูดต่างๆ ย่อมจะต้องหมดความหมายไปในที่สุด เพราะศูนย์กลางแห่งการรวมกันและ การติดต่อทั่วโลกนั้นได้แตกสลายเสียแล้ว ความหวังในความรู้สึกซึ้งของลูกหลานจีนที่จะมีต่อสมาคมก็เป็นอันสูญสัมภัติไปด้วย

สำหรับเรื่องแข่งขันกันนั้นก็เช่นเดียวกัน ความนิยมในการเปลี่ยนชื่�名บ้านสกุลแบบไทยมิใช่เกิดขึ้นเฉพาะหมู่ลูกหลานจีนที่ได้รับการศึกษา แต่ชาวจีนที่ฐานะทางเศรษฐกิจพอสมควรจำนวนไม่น้อยที่ได้เปลี่ยนจากชื่อมาใช้ชื่�名สกุล เมัวร์การเปลี่ยนชื่อมาเป็นนามสกุลนั้น เป็นการกระทำเพื่อผลประโยชน์เบangย่างในฐานะที่ชั่วโมยอยู่ในสังคมไทยก็ตาม แต่ผลที่เกิดขึ้น

⁷ ผู้ที่สนใจรายละเอียดเกี่ยวกับการควบคุมการศึกษาภาษาจีนในประเทศไทย โปรดพิจารณาศึกษาได้จาก พิชัย รัตนพงษ์, วิทยานิพนธ์เรื่อง วิัฒนาการการควบคุมโรงเรียนจีน, op.cit.

ตามมาจากการกระทำเข่นน้อยอย่างส่วนหนึ่งก็เป็นการยอมรับสังคมไทยที่คนเข้ามาร่วมสังกัดอยู่ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเท่ากับเป็นการยอมรับให้ลูกหลานของตนมีชาติกรรมร่วมกับสังคมไทย ความผูกพันในเรื่องแข่งトラดิชันลักษณะหนี้นวยแหน่งกว่าความผูกพันในเรื่องของท้องถิ่น ลูกหลานจึงจะใช้นามสกุลก็ตามก็ยังมีความทรงจำเกี่ยวกับแท้จรดลูกของบรรพบุรุษให้บังความทรงจำจะเลือนลางไปตามลำดับของชั่วอายุคนหนึ่ง ๆ ลูกหลานจึงมีความทรงจำในเรื่องแข่งของบรรพบุรุษแตกต่างกับความรู้สึกนึกขยูละซาวซึ่งอนุมพทธ์ต้องแข่งในแข่งขันความรู้สึกเป็นเครื่องหมาย ผ่านลูกหลานจึงกล่าวถึงแข่งในแข่งความหมายที่แสดงว่ามีเชื้อสายเชื่อมกันที่จะสืบสานให้เดยไปต่อความเป็นเครือญาติกันดังเช่นบรรพบุรุษเคยกระทำ เพราะฉะนั้นอนาคตของสมาคมแข่งトラดิชันจะเป็นไปอย่างไรย่อมขึ้นอยู่กับการถือแข่งของลูกหลานจึงเป็นแหล่ง ลูกหลานจึงต้องแข่งแต่เพียงความหมายของการมีเชื้อสายเช่นเท่านั้น ก็จะเป็นเครื่องแสดงว่าอนาคตของสมาคมแข่งトラดิชันต้องสูญเสียไปทางการแสดงเวลาต่อไป

ปัจจัยที่ในการมีผลประโยชน์ร่วมกันทางเศรษฐกิจอันเป็นมุตเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดสมาคมอาชีพและธุรกิจขึ้นมาแน่น เป็นอาชีพที่ค่อนข้างมั่นคงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับปัจจัยทั่วไป คังก่อฟ้า หักน้ำ เพราะเป็นการรวมกันภายใต้หลักการแห่งผลประโยชน์ร่วมกันเป็นที่ตั้ง การเปลี่ยนแปลงในเรื่องนี้จะเกิดขึ้นต่อเนื่องผลประโยชน์ร่วมกันได้เปลี่ยนแปลงไป เท่าที่เป็นอยู่ทุกวันนี้สภาพการณ์ต่าง ๆ ยังคงเหมือนเช่นเดิม กล่าวคือชาวจีนที่ประกอบกิจการค้าประเเกทใหญ่ก่อตั้งก็ยังคงประกอบกิจการนี้ต่อไป พร้อมกับพยายามขยายสาขาเช่นก็อิทธิพลให้กว้างขวางมากขึ้น ถึงกระนั้นก็ตามที่ยังมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านนี้จึงภายนอกที่เกิดขึ้นในสังคมไทย การเปลี่ยนแปลงนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อกระเบื้องสมាជนด้วย ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของบ้านจีนที่ต่าง ๆ ของภายนอกที่มีส่วนผลกระทบต่อที่สำคัญที่สุด ได้แก่เรื่องความเป็นเจ้าเป็น主人ในไทยกล่าวคือ ผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการแสดงออกซึ่งความเป็นเจ้าหรือเป็นไทยในทางธุรกิจ การค้าค้านั้น การแสดงออกในรูปแบบ จะนำยประโยชน์ให้กับผู้แสดงได้มากกว่ากัน สำหรับในหมู่ชาวจีนที่ยกันเองย่อมไม่เกิดปัญหา เพราะถือว่าเป็นกลุ่มพวกรุกัน แต่ถ้าพิจารณาในด้านความจำเป็นที่จะต้องใช้สิทธิหรือรับสิทธิบางอย่างจากทางราชการไทยแล้ว การแสดงออกซึ่งความเป็นไทยย่อมอำนวยประโยชน์ให้ได้มากกว่า เมื่อเป็นเช่นนี้ แนวโน้มของกลุ่มธุรกิจจีนบางกลุ่มโดยเฉพาะพวกรุกันที่เป็นลูกหลานจีนในเมืองไทยและมีความจำเป็นในการติดต่อกันขายกับทางราชการไทยหรือคนไทย จึงมีการแสดงอย่างในรูปของธุรกิจไทยมากกว่าที่จะแสดงว่าเป็นเจ้าและค้าว่าสมาคมจีนจึงไม่มีความหมายและความจำเป็นแต่ประการใดทำให้บกถุ่มประเกทนี้ แม้

กระบวนการที่มุ่นกู้รักษาที่เป็นชาวจีนโดยแท้ยังมีความรู้สึกว่าจำเป็นที่จะต้องมีผู้นำหรือยอมรับผู้นำ (ที่เปิดเผย) ที่สามารถเป็นได้ทั้งจีนและไทย ทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์ในภาคิติที่บัลซัมพันธ์กับทางราชการไทยในการณ์ที่จำเป็น⁸ ดังนั้น เนื้อเรื่องในอนาคตของสมาคมประเกคนี้ ส่วนหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการแสดงออกในความเป็นจีนหรือเป็นไทยของลูกหลานจีนในประเทศไทย และถ้าพิจารณารวมกับกรณีลูกหลานจีนกลับถิ่นไทยทั้งที่ได้แสดงไว้ในเรื่องของบ้านจีนทางท้านสังคมวัฒนธรรมแต่ไม่เป็นที่น่าสงสัยเลยว่า สมาคมประเกคนี้ อาจต้องถล่มทัวไปตามกาลเวลาเช่นเดียวกัน

ส่วนบัวจัดตั้งอิทธิพลของลักษณะชาตินิยมดังที่ได้เสนอไว้ในตอนที่ 1 แล้วว่า ลักษณะชาตินิยมของจีนเป็นมุสทดสอบคู่กันที่ช่วยส่งเสริมหรือกระตุ้นให้เกิดการรวมกลุ่มเป็นสมาคมขึ้นในประเทศไทยอย่างมากมายในระยะหนึ่ง แต่ตามสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ เช่นบัวจุบันนี้ การที่อิทธิพลของลักษณะชาตินิยมจากประเทศจีนจะมาทบทวนในสังคมไทยนั้นเป็นไปได้ยาก ทั้งนี้ เพราะความขัดแย้งทางการเมืองนั้นเองเป็นภัยในประเทศจีนที่ทำให้เกิดความแตกแยกและอ่อนแยในหมู่ชาวจีน ด้วยกันเอง นอกจากนี้ นโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไทยที่ดำเนินต่อประเทศจีน (ไต้หวัน) นั้นก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ไม่เป็นไปได้ให้ประเทศจีนดำเนินการได้เหมือนดังที่เคยกระทำในอดีต เพราะจะเป็นการกระทำการที่หักดิบความสัมพันธ์กัน ปัญหาเรื่องชาตินิยมนี้ จึงเป็นท้องพิจารณาจากทั้งสองฝ่าย คือทางฝ่ายไทยเราเองด้วย ซึ่งในภาวะนี้จุบันรัฐบาลไทยก็ไม่มีนโยบายในเรื่องนี้แต่ค่อยๆ ได้ แต่ก็ต่างกับอดีตสมัยรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงครามที่เคยหน้านโยบายเรื่องนี้มาใช้ เพราะฉะนั้นเมื่อฝ่ายจีนไม่สามารถดำเนินการในเรื่องชาตินิยมของตนเองได้ แต่ฝ่ายไทยก็ไม่มีนโยบายใช้สักทันใด ชาวจีนจึงปะอุดจากภารเมืองที่จะเข้ามาอยู่เกือบทั้งสองฝ่าย ซึ่งเป็นเหตุให้ชาวจีนมีความเป็นอยู่ภายในประเทศจีนโดยรวมมากขึ้น ดังนั้น ความรู้สึกจำเป็นในการรวมกลุ่มกัน อันเนื่องจากการไม่มีหัวและผลักดันภารเมืองภายนอกให้สภากาณณ์เป็นจุบันจึงไม่ปรากฏขึ้น บทบาทของสมาคมต่างๆ ที่เคยเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมืองในอดีตจึงลดลงอย่างรวดเร็วหมด ปัญหาเรื่องนี้ ด้วยที่ต้องคำนึงว่า ชาวจีนในประเทศไทย บัวจุบันมีความรู้สึกผูกพันต่อชาติไทยอย่างแน่วแน่ทางคำทายบในการค้นหาข้อเท็จจริงได้อย่าง

⁸ ศูภ์สันใจภูมิประเทศที่ก้าวผ่านผู้นำชาวจีนในประเทศไทย ไปเหตุพิจารณาที่กรุงไห่หลัก G. William Skinner, *Leadership and Power of the Chinese Community in Thailand* (New York : Cornell University Press, 1957)

นี้คือ 3 ทางหรือมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมที่เรียกว่า Triple Identification⁹ แต่ละแหน่งต้องตอบค้างกันให้หมดทุกที่น่าจะดีก็ตามจัดกันเท่านั้น ด่วนข้อเท็จจริงจะเป็นประการใหญ่ไม่มีผู้ใดยกเว้นถึงความถูกต้องได้ อよ่างไรก็ตาม แนวโน้มที่น่าจะเป็นไปได้สืบหัวใจชาวจีนในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างตลาดน้ำจีนนั้น น่าจะเป็นไปในทำนองของความรู้สึกผูกพันค่ายไทยมากกว่า (Thai Identification) ทั้งนี้เป็นไปจากภารภาระทางเศรษฐกิจที่จีนที่ใช้ภาษาจีนต้องดำเนินการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างของสังคมชาวจีน

ในการพิจารณาถึงอนาคตของสมาคมจีนตามที่ผู้เขียนได้กล่าวมาแล้วทั้งหมดฯ แสดงให้เห็นว่า สมาคมจีนเมื่อแหน่งไปทางเดื่อมสลายลงตามกาลเวลาที่เปลี่ยนไป มูลเหตุของการเกิดแนวโน้มเช่นนี้ น่าจะพิจารณาทางด้านการเปลี่ยนแปลงภายในโครงสร้างของสังคมจีนในประเทศไทยอีกประดิษฐ์หนึ่งควบคู่ไปกับแนวโน้มที่ทำให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องซึ่งกันและกันที่จำเป็นต้องเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการที่จะเป็นตัวแทนชาวจีนในประเทศไทยหรือจะเป็นตัวแทนชาวจีนในประเทศไทย ที่จะต้องมีความเข้าใจที่ถูกต้องซึ่งกันและกัน การเปลี่ยนแปลงภายในระบบโครงสร้างของสังคมชาวจีนไม่ว่าจะเป็นไปในลักษณะใด ๆ ย่อมส่งผลกระทบทางเดื่อนต่อการเปลี่ยนแปลงของสมาคมจีนทั่วโลกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างของสังคมชาวจีนที่ควรนำมาพิจารณา ได้แก่เรื่องจำนวนชาวจีนในปัจจุบัน จากหลักฐานของทางราชการกรมคำรำ เมื่อ พ.ศ. 2508 ปรากฏว่ามีชาวจีนทั้งตัวทั้งหมด 348,582 คน¹⁰ ในจำนวนนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2503 ตามสำมะโนประชากรแห่งประเทศไทยซึ่งมีจำนวน 402,508 คน¹¹ แล้ว จะเห็นได้ว่า ระยะเวลากลางๆ ที่ผ่านมา 5 ปีนั้น จำนวนชาวจีนได้ลดลงถึง 60,926 คน การลดลงอย่างมากนี้อาจเป็นสาเหตุเนื่องจากชาวจีนส่วนใหญ่ในประเทศไทยมีอายุครึ่งในวัยกลางคน¹² จำนวนเหตุผลน่าจะเป็นสาเหตุที่แท้จริงของการเปลี่ยนแปลงสัญชาติ ซึ่งเป็นสาเหตุไม่สูงมากนัก เพราฉะนั้น ตัวประเทศไทยพยายามใช้โอกาสที่คนเข้าเมืองไว้และ 200 คนอยู่ตลอดไปแล้ว ในอีกครึ่งคนในปัจจุบัน บัญชาคนจีนในประเทศไทยให้ย้ายมาใช้

⁹ ผู้ที่สนใจอ่านเรื่อง Triple Identification ของชาวจีนพื้นเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โปรดพิจารณา ได้จาก Lea E. Williams, *The Future of overseas Chinese in Southeast Asia* (New York : Mc. Graw-hill Book Company, 1966)

¹⁰ กรมศุลกากร, รายงานประจำปี พ.ศ. 2508, ตารางที่ 98-130.

¹¹ สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำมะโนประชากรแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2503, ตารางที่ 8-18.

¹² ข้อมูลนี้ได้จากการสำรวจสำมะโนประชากรแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2503, ตารางที่ 8-18.

บัญหาเรื่องคนเจ้าที่ต่างด้าวตามที่เราเคยรู้ซึ่งกันและมีมาแล้ว ก็อาจพูดได้ว่า ประเทศไทยกำลังหมดที่บัญหาเรื่องคนเจ้า หรือประเทศไทยแทบไม่มีบัญหาเรื่องคนเจ้าก็ว่าได้

นอกจากบัญหาเรื่องจำนวนชาวจีนแล้ว ในบัญหาเกี่ยวกับสังคม วัฒนธรรม ศาสนา ความเชื่อต่าง ๆ ของชาวจีนก็สามารถผสมผสานหรือเข้ากันได้กับสังคมไทยเป็นอย่างดี และมีแนวโน้มมาทางไทยด้วยโดยเฉพาะในหมู่ลูกหลานจีนที่ได้รับการศึกษาแบบไทย ดังเช่นการพูดภาษาไทยแทนภาษาจีน การแต่งงานระหว่างลูกไทยกับลูกจีน หรือแม้แต่การบวชเป็นพระภิกษุตามประเพณีไทยก็เป็นที่นิยมกันในหมู่ชาวจีนเป็นจำนวนมากไม่น้อย ตัวอย่างเหตุการณ์แสดงว่าได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างของสังคมชาวจีนคือลักษณะของการเป็นไทย

IV สรุปและอ้อคิดเห็น

จากการศึกษาถึงอนาคตของสมาคมจีนตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ปรากฏว่าแนวโน้มของสมาคมนั้นเป็นไปในลักษณะที่ค่อยๆ เสื่อมถลายลงไปในที่สุด โดยประมาณจากลุ่ทางที่จะรุ่งเรือง เมื่อยังคงกับในอดีต ทั้งนี้เพราะสภาพปัจจัยมูลเหตุของการเกิดสมาคมจีนได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตเป็นอย่างมาก ประกอบกับการขาดขาดชาวจีนในรุ่นต่อๆ มาที่จะเข้าสืบเนื่องรักษาภารกิจต่อสมาคมต่อไป การที่สมาคมต้องค่อยๆ เสื่อมถลายไปนี้ ถ้าจะพิจารณาในเบื้องต้นกลุ่มอิทธิพลซึ่งสามารถแวงความคิดของนักวิชาการหลายท่านได้ยอมรับว่าสมาคมจีนเป็นกลุ่มอิทธิพล เพียงกลุ่มเดียวที่มีบทบาทเข้มแข็งอยู่พอย่อมควรในสังคมไทย ก็หมายความว่ากลุ่มอิทธิพลกลุ่มนี้ ไม่มีบทบาทเข้มแข็งจริงเหมือนกับในอดีตเสียแล้วและก็กำลังจะสูญเสียไปในอนาคตเสียด้วย เพราะฉะนั้นในอนาคตสังคมไทยก็จะขาดกลุ่มอิทธิพลไปด้วยก้าวจากกลุ่มของลูกหลานจีนซึ่งมีฐานะเป็นคนไทยและกลุ่มของคนไทยเอง ไม่อาจจะจัดตั้งหรือรวมกลุ่มของตนให้มีความเข้มแข็งถึงขนาดที่จะเป็นกลุ่มอิทธิพลได้ การสูญเสียของกลุ่มอิทธิพลที่เป็นชาวต่างชาตินี้นับว่าเป็นนิมิตศักดิ์สิทธิ์ที่สำคัญที่สุดที่สังคมไทยโดยเฉพาอย่างยิ่งในท่านการอยู่ร่วมกัน แต่การขาดกลุ่มอิทธิพลที่เป็นของชาวไทยไม่ว่ากี่ต่อไปนี้จะสามารถดำเนินการเมืองและการปกครองในระบบประชาธิปไตย คงเน้นบัญหาจึงมีอยู่ว่าทำอย่างไรจึงจะสามารถซ่อมแซมสันสนุให้เกิดกลุ่มอิทธิพลของชาวไทยขึ้นมาในสังคมได้ไป远

การที่สมาคมจีนต้องค่อยๆ เสื่อมถลายไปอนาคตันนี้ นับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่อ่อนน้อมไปกว่าปกติ ที่สุดก็คือสังคมไทย การเปลี่ยนแปลงนี้อาจจะกล่าวโดยสรุปว่าเป็นผลมาจากการ

เปลี่ยนแปลงในสภาพโครงสร้างของสังคมชาวจีน ในประเทศไทย ในลักษณะที่กำลังก้าวหน้ามาสู่ความเป็นไทย เพราะฉะนั้น โดยชัดเจนว่าแต่เดิมอยู่ในรับฟังความคิดเห็นของไทยนั่นเอง ประเพณีทางการใน การอภิชนชาวจีนโดยเฉพาะถูกหดланจีนให้มากเป็นไทย แต่จะเข้าใจกันก็ต้องยอมรับว่า นโยบายของรัฐบาลที่มีต่อชาวต่างชาติโดยเฉพาะชาวจีนนั้นแต่ในอดีตคนก็ปัจจุบันนี้โดยผลรวมแล้วได้รับผลลัพธ์ที่เป็นที่น่าพอใจ ข้อที่ควรคิดในทันทีคือเมื่อสภาพของสังคมชาวจีนกำลังเปลี่ยนแปลงไป ในทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมไทย นโยบายต่างๆ ของรัฐบาลทั้งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันในบางเรื่องแต่ที่อาจซ้ำซ้อนมากไปในอนาคตทั้งในส่วนที่จะเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ของชาวจีนและถูกจีนนั่น จำเป็นที่จะต้องการจะดำเนินนโยบายและต้องทราบนักลงทุนให้จริง ที่จะเป็นผลกระทบกระเทือนต่อหน่วยงานราชการที่กำลังเปลี่ยนแปลงนี้ด้วย มีขณะนี้แล้วสภาพการณ์ที่เปลี่ยนอยู่ในปัจจุบันก็อาจจะถูกเปลี่ยนไปในทิศทางอันที่ไม่พึงประสงค์หากไม่

ABSTRACT

The Future of Chinese Associations in Thailand

The author of this article tries to find out the future trend of Chinese Associations in Thailand. To reach the objective of the study, various aspects of facts are investigated. Beginning with the historical background and origin of these Associations, the present operation of Associations' activities (in view of advancement and present participation of the members) are considered. The study comes to the conclusion that the future trend of Chinese Associations will be uninteresting.